

Яроцька Г. С.,
кандидат філологічних наук,
професор кафедри прикладної лінгвістики
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЛІНГВІСТИЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ У СПРАВАХ ПРО ЗАХИСТ ЧЕСТІ, ГІДНОСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ

Анотація. Статтю присвячено аналізу лінгвістичної експертизи у справах про захист честі, гідності та ділової репутації. Практика лінгвістичних експертиз свідчить, що в конфліктних текстах оцінна й фактологічна інформація в багатьох випадках тісно переплітаються. Негативна, образлива інформація може бути як експліцитною, так і прихованою, зосереджуватися в оцінних конотаціях, при цьому фактологічні сегменти інформації залишаються аксіологічно нейтральними. Незважаючи на відсутність формально-граматичних ознак посягань на честь, гідність та ділову репутацію у спірних текстах, існують не менш важливі прагмасемантичні образи, які можуть бути виявлені за допомогою експериментальних методик.

Ключові слова: лінгвістична експертиза, мовленнєвий акт образи, методика проведення лінгвістичної експертизи, імпліцитна інформація.

Постановка проблеми. Проблема методу є однією з найбільш важливих і не вирішених проблем лінгвістичної експертизи, проте потреба в такій експертизі все збільшується, водночас посилюється потреба в єдиних «правилах гри» для всіх учасників судових розглядів. Відсутність проявляється у незадоволеності позивачів та відповідачів оцінками експертів, тому багато справ затягуються, відкладаються, розглядаються по декілька разів [4, с. 14–29]. Із цього випливає суспільна необхідність вироблення загальних принципів і конкретної методики лінгвістичної експертизи, здатної ефективно поєднувати лінгвістичну та правову оцінку конфліктних мовленнєвих ситуацій [2; 3; 4]. Вищезазначене зумовлює актуальність нашого дослідження, присвяченого розгляду одних із найбільш затребуваних сьогодні лінгвістичних експертиз, зокрема у справах про захист честі, гідності та ділової репутації громадян. Згідно з українським законодавством, громадянин або юридична особа мають право вимагати через суд спростування недостовірної інформації, яка принижує честь, гідність чи ділову репутацію або завдає шкоди інтересам. Це право закріплено Конституцією України (ч. 4 ст. 32) та Цивільним кодексом України (ст. 277). Крім того, згідно з частиною 7 статті 277 Цивільного кодексу, спростування має бути донесено максимально до тієї аудиторії, що отримала недостовірну інформацію. Особа, яка захистила свою честь, гідність та ділову репутацію, також має право вимагати компенсації майнової й моральної (немайнової) шкоди [6; 7].

Метою статті є спроба визначення семантико-когнітивних та прагматичних ознак мовленнєвого акту образи за допомогою методики опитування. Джерелом дослідження було обрано конкретну справу про захист гідності, честі та ділової репутації, зокрема справу А. Портнова. 02.10.2018 до ДП «Україн-

ське бюро лінгвістичних експертиз НАН України» було надано текст заяви фракції «Блок Петра Порошенка» у Верховній Раді. Спірний текст стосувався призначення нового керівництва телеканалу «NewsOne», розміщеного в Інтернет мережі за посиланням <http://solydamist.org/?p=188230>. Звичайно, ця справа має неабиякий резонанс у суспільстві. Зважаючи на те, що «у СБУ справді розслідують кримінальне провадження за статтею «державна зрада» щодо першого заступника глави Адміністрації Президента часів Януковича Андрія Портнова» [11]. Захист звернувся до лінгвіста-експерта, на розгляд якого було винесено питання про те, чи дає текст заяви фракції Партії «Блок Петра Порошенка» у Верховній Раді України щодо призначення нового керівництва телеканалу «News One», розміщеного у мережі Інтернет за посиланням <http://solydamist.org/?p=188230>, лінгвістичні підстави стверджувати, що інформація, представлена в абзаці 3 у висловленні, «який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Революції Гідності, окупації Криму та у державній зраді», стосується Андрія Портнова?

Виклад основного матеріалу. Для проведення лінгвістичної експертизи за справою про захист гідності, честі та ділової репутації лінгвісту-експерту необхідно встановити:

- 1) чи наявні у тексті негативні висловлювання про особу;
- 2) адресовані чи ці висловлення конкретній особі;
- 3) чи дають ці висловлювання негативну узагальнену характеристику особі як особистості;
- 4) чи є ці висловлювання образливими за змістом для особи;
- 5) чи мають мовні висловлювання оцінну форму;
- 6) чи висловлена образа публічно у пресі, телебаченні і т. ін., чи спрямований цей документ в офіційні інстанції.

Експертизу проводив директор «Українське бюро лінгвістичних експертиз НАН України», експерт Ажнюк Богдан Михайлович [9].

При відповіді на запитання експерт спирався на такі положення:

- 1) наданий для проведення експертизи матеріал репрезентує один із жанрів сучасного лінгвістичного дискурсу – офіційне спілкування фракції політичної партії з громадськістю. Цим визначаються базові прагмалінгвістичні характеристики досліджуваного матеріалу, релевантні в контексті питання, поставленого перед експертом;

- 2) використання мови у тексті офіційної заяви фракції політичної партії регулюється юридичними нормами. Під час застосування юридичної норми принципово важливою є лінгвальна визначеність тексту, яка передбачає принципову можливість його недвозначної лінгвістичної інтерпретації, що спирається на спеціальні лінгвістичні знання;

3) презумпція лінгвальної визначеності тексту виходить із принципової можливості однозначної лінгвістичної інтерпретації прагматичного змісту такого тексту та його окремих елементів. Лінгвістична експертиза також виходить із презумпції комунікативної однозначності такого тексту, що передбачає:

- установлення лінгвістичними методами значення слів і висловів, які вживаються у цьому контексті;
- установлення лінгвістичними методами несуперечливих логічних, граматичних і змістових зв'язків;
- урахування інших релевантних прагматичних параметрів тексту за умов відповіді на питання, які виникають у процесі правозастосування;

4) для лінгвістичної експертизи вихідними є презумпції осмисленого конструювання тексту та сприйняття цього тексту адресатом з урахуванням його дискурсивної специфіки;

5) за наявності альтернативних інтерпретацій, завдання лінгвістичної експертизи (з урахуванням формальних, змістових та лінгвопрагматичних параметрів повідомлення) – виявити таку його інтерпретацію, за якої забезпечується однозначне й несуперечливе прочитання цього фрагмента у відповідному комунікативному контексті з урахуванням дійсних дискурсивних практик і комунікативних очікувань потенційного адресата повідомлення [9].

Під час аналізу експерт зауважив, що політичний текст реалізує такі дві функції, як інформативна та впливу. Із виконанням інформативної функції пов'язані нейтральна лексика та стандартизовані граматичні конструкції. Функція впливу зумовлює наявність оцінної лексики, насамперед концептуальної (ідеологічної і суспільно-політичної). Для політичного дискурсу характерні тенденційність (часто неприхована), полемічність, емоційність, образність [9].

Б.М. Ажнюк виходить із можливості однозначної лінгвістичної інтерпретації цілого тексту та окремих його елементів.

Автор експертизи виявляє існування альтернативних інтерпретацій абзацу 3 аналізованої Заяви: «*Передача українського каналу в руки втікача, соратника Януковича, який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму та у державній зраді – ставить під загрозу національну безпеку України, невід'ємною частиною якої є інформаційна безпека*».

У тексті експертизи зазначено, що можливі дві інтерпретації тексту.

Інтерпретація 1. Висловлення «*який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму та у державній зраді*» стосується Андрія Портнова.

Інтерпретація 2. Висловлення «*який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму та у державній зраді*» не стосується Андрія Портнова.

Припущення, що зазначене висловлювання стосується Андрія Портнова, ґрунтується на тому, що воно поєднане зв'язками граматики тексту з іменем Андрія Портнова.

В абзаці 3 ім'я Андрія Портнова не згадується. У попередньому тексті заяви ім'я Андрія Портнова фігурує наприкінці абзацу 2 у виділеній позиції – у ремі висловлювання:

Остаточним фактом того, що телеканал "NewsOne" перетворився на частину пропагандистської машини Кремля стало те, що днями управління телеканалу передали в руки Андрія Портнова.

Між реченнями, які утворюють абзаци 2 і 3, є темо-рема-тичні змістові зв'язки. Це відповідає ustalеним синтаксичним нормам конструювання тексту. Так, актуальна інформація (рема) абзацу 2: *... було передано у руки Андрія Портнова* відтворюється на початку абзацу 3 як інформація, уже відома читачеві з попереднього контексту (як тема), у вислові *Передача українського телеканалу в руки втікача, соратника Януковича*. Таким чином, зв'язками граматики тексту з ім'ям Андрія Портнова в абзаці 2 (*днями управління телеканалу було передане в руки Андрія Портнова*) співвіднесене в тексті Заяви зі словами «втікач», «соратник Януковича», що в абзаці 3 у висловлюванні *Передача українського телеканалу в руки втікача, соратника Януковича...* виконує функцію контекстуальних відповідників імені Андрія Портнова, тобто функцію його текстових субститутів [9].

За своїми семантичними й формально-граматичними характеристиками іменники «втікач» і «соратник» указують на особу, мають граматичні форми чоловічого роду однини і за цими ознаками могли б претендувати на граматичний зв'язок із підрядним реченням «*який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму та у державній зраді*». «Проте відповідно до ustalених закономірностей сприйняття тексту адресатом, якщо в тексті на граматичний зв'язок із певною синтаксею за своїми лексичними й граматичними характеристиками можуть претендувати декілька слів і при цьому текст не містить спеціальних формально-граматичних або змістових текстових маркерів, які актуалізують один із потенційно можливих зв'язків і відсікають інший, то під час сприйняття такого тексту реалізується найближчий зв'язок із потенційно можливих» [9, с. 15]. Цікаво, що у цьому висновку є посилання (без сторінок) на посібник, написаний російською мовою, російським лінгвістом та виданий у РФ у 1997 році. Посилаючись на Б.С. Мучника (Мучник Б.С. Основы стилистики и редактирования. – Ростов-на-Дону, 1997), експерт підкреслює, що на врахування цієї закономірності скеровані й ustalені стилістичні приписи та норми синтаксичної організації тексту. Відповідно до цих норм, найближчий граматичний і змістовий зв'язок з усіх потенційно можливих є правильним. Отже, підрядне речення із займенником *який*, стосується Януковича, а не Портнова, тобто правильною є перша інтерпретація.

Далі експерт зазначає, що «прізвище *Янукович* протягом тривалого часу послідовно пов'язується з низкою негативно оцінюваних подій, тобто інформація в тексті відповідає очікуванням адресата, а це є прагмалінгвістичним показником того, про що йдеться в підрядному реченні про Януковича, а не про Портнова. Якщо протягом тривалого часу ця негативна оцінка пана Януковича поширюється в сучасному політичному і медійному дискурсі України, зокрема його причетність до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму, підозра в державній зраді, то це є сьогодні додатковими знаннями, спільними для автора й адресата. Виникає запитання про те, чому треба було авторові ще раз наголошувати на вже відомій інформації. Окрім того, по-перше, кількісні показники також підтверджують лексичну перевагу інформації про Януковича: 2 лексеми в характеристиці Портнова (*втікач, соратник*) і 12 – Януковича; по-друге, словосполучення *соратник Януковича* як ідентифікація особи може бути використано майже до будь-якого члена Уряду або Партії регіонів під час президенства Януковича.

Таким чином, припущення експерта про те, що висловлювання «який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму та у державній зраді» (3 абзац) стосується не Андрія Портнова, а Януковича, а також ґрунтується на таких формально-граматичних та змістових текстових маркерах, як:

1) контактне розташування аналізованого підрядного речення з прізвищем «Янукович»: «...соратника Януковича, який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму та у державній зраді»;

2) формально-граматична відповідність сполучного елемента (займенник який) та опорного елемента (прізвища) «соратника Януковича, який підозрюється»;

3) прагмасемантична відповідність (яка встановлюється з урахуванням таких релевантних прагматичних складників повідомлення, як дискурсивна належність, автор, адресат, фонові знання, комунікативна мета, усталені дискурсивні практики та ін.) підрядного речення «який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму та у державній зраді» та прізвища колишнього президента України Януковича [9].

Отже, експертиза постановила, що текст заяви фракції Партії «Блок Петра Порошенка» у Верховній Раді щодо призначення нового керівництва телеканалу «NewsOne», розміщений в Інтернеті за посиланням <http://solydarnist.org/?p=188230>, не дає лінгвістичних підстав стверджувати, що інформація представлена в абзаці 3 (третьому) у висловленні «який підозрюється у причетності до злочинів проти учасників Резолюції Гідності, окупації Криму та у державній зраді», стосується Андрія Портнова [9].

Незважаючи на висновок лінгвістичної експертизи, Київський Апеляційний суд зобов'язав політичну партію «Блок Петра Порошенка» («Солідарність» (далі – БПП) спростувати опубліковану на її веб-сайті фейкову інформацію про те, що юрист Андрій Портнов підозрюється у державній зраді. Про це Портнов повідомив у своєму Telegram-каналі, посилаючись на рішення суду. «Суд ухвалив сьогодні рішення, яким у повному обсязі задовольнив мій позов до «Блоку Петра Порошенка» про захист честі, гідності та ділової репутації, зобов'язавши БПП у 5-денний термін спростувати опубліковану на сайті БПП інформацію про те, що я, нібито, підозрювався у державній зраді і був причетний до злочинів проти учасників революції», – написав Портнов [10].

Отже, наявність формально-граматичних ознак відповідності займенника до опорного слова «Янукович» не переконала суддів, які ухвалили рішення задовольнити позов А. Портнова. Можемо припустити, що існують прагмасемантичні чинники, які можуть бути виявлені за допомогою експериментальних методик щодо сприйняття тексту адресатом, адже інтерпретація інформації не завжди зумовлена формально-граматичними ознаками текстових елементів. Крім того, не слід забувати, що серед основних завдань лінгвіста є виявлення прихованих у тексті змістових імплікацій та розмежування на конкретному мовленнєвому матеріалі юридичних та лінгвістичних концептів «твердження» і «оцінне судження». Оскільки оцінки можуть вільно поширюватися в суспільстві, якщо вони коректно висловлені, то під час аналізу тексту в таких справах юридично релевантними є прив'язаність інформації до конкретної особи-референта, локалізація цієї інформації на шкалі «нега-

тив – позитив», а також форма подання такої інформації: твердження чи оцінне судження (тобто фактологічна інформація чи суб'єктивна думка).

Практика лінгвістичних експертиз свідчить про те, що в конфліктних текстах оцінна й фактологічна інформація в багатьох випадках тісно переплітаються. Увесь «негатив» може зосереджуватися в конотаціях, прихованих оцінках, при цьому фактологічні сегменти інформації залишаються аксіологічно нейтральними. Так само відбувається у наданому для аналізу фрагменті тексту, який, по-перше, не містить фактичного (безпосереднього) звинувачення пана Портнова та його відповідальності за стан подій у країні, про який ідеться в повідомленні; по-друге, автор спірного тексту не використовує табуованої й лайливої лексики. Незважаючи на це, інформація про те, що Портнов особисто представляє загрозу для національної безпеки країни, а його керівництво телеканалом може призвести до негативних подій в Україні, є такою, що завдає шкоди його репутації. Загальновідомо, що слово може завдавати моральних, а інколи й фізичних страждань, адже кожна людина має індивідуальні риси сприйняття та емоційного реагування на мовленнєві акти, що містять негативні оцінки щодо самої особистості та її діяльності. Отже, негативна інформація про особу може подаватися в тексті непрямим чином: описово, завуальовано, імпліцитно. Негативні оцінні сегменти можуть опускатися в глибинні прошарки змістової структури й нав'язуватися адресатові повідомлення за допомогою маніпулятивних прийомів прихованого мовленнєвого впливу на свідомість.

У наданому для аналізу тексті використано прийом мовленнєвого впливу, спрямований на те, щоб викликати негативне ставлення до об'єкта Х (пана Портнова). Ця технологія часто використовується ЗМІ у т. зв. «чорному піарі». Слід зазначити, що аналізований фрагмент тексту є яскравим прикладом технології мовленнєвого впливу, одна з яких полягає у використанні прийомів уведення в оцінно-забарвлений контекст. Прийом ґрунтується на залучення об'єкта Х (ідеться про пана Портнова) до опису негативно оцінюваної дії / події (злочини проти Резолюції Гідності, окупація Криму, державна зрада). Словосполучення *соратник Януковича* є нейтральною мовною одиницею, але негативний конотативний потенціал прізвища «Янукович» у сучасній українській мовній свідомості має значний впливовий потенціал і активно використовується ЗМІ. Проте зазначені висловлювання не містять фактичного твердження (інформації) про причетність пана Портнова до противоправних дій. Проте негативна оцінка його особистості формується у свідомості адресата завдяки прийомам маніпулятивного мовленнєвого впливу, що полягають у введенні об'єкта в негативно-оцінювану низку подій: злочин, окупація, державна зрада, а також групою присудка *ставить під загрозу національну безпеку України*.

Відомо, що різноманітність методів, які використовуються у експертних дослідженнях, може бути узагальнено у двох основних типах, які розрізняються між собою за джерелом емпіричної інформації про об'єкт дослідження. Перший тип – інтроспективні методи (джерелом інформації є інтуїція дослідника), другий – експериментальні методи (джерелом інформації є аналіз мовної свідомості). У лінгвістичній експертизі експеримент застосовується у двох формах, зокрема без можливості спростування (опитування) і з такою можливістю.

Метою першої експериментальної форми є з'ясування характеру реагування носіїв мови на ті чи інші мовно-мовленнєві фрагменти. Така форма застосовується тоді, коли лінгвістичні ще не відомо, як будуть реагувати інформанти на той чи інший фрагмент мови / мовлення, а також він хоче встановити значення (в сенсі значень параметрів, а не семантичних значень) цього реагування. Остання називається формою без можливості спростування, бо під час опитування інформантів не висувається гіпотези про їхню поведінку, тому ці дослідження не можуть містити ризик помилки. Отже, якщо лінгвіст не знає, як будуть поводити себе інформанти, то всі реакції «правильні» та значущі без винятку [3].

Описане вище носить, безумовно, не тільки теоретичний характер, оскільки експеримент застосовується в лінгвістичних експертизах, тому його застосування вимагає осмислення і покращення. Наразі ми звернулися до експериментальних методик задля виявлення сприйняття-інтерпретації вищезазначеного фрагмента тексту адресатом інформації – громадянами України.

Ми використовували метод вільної семантичної інтерпретації та опитування з метою виявлення прагматичних аспектів сприйняття тексту щодо справи Андрія Портнова. Інформантам надано спірне висловлювання задля вільного тлумачення та відповіді на запитання про те, що, «виходячи з інформації, наданій у тексті, що Вам стало відомо про Андрія Портнова?». Загальна кількість інформантів, яка брала участь у експерименті, склала 75 осіб. В експерименті взяли участь студенти-бакалаври Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (25 студентів-журналістів та 25 студентів-юристів) та викладачі (25).

Висновки. Отже, аналізуючи результати опитування, ми дійшли висновку, що у свідомості 97% інформантів сформувалася негативний образ А. Портнова, про що свідчать такі відповіді: *Портнов – зрадник, убивця, небезпечний для української держави, людина Януковича, втікач, людина, яка винна у війні на Донбасі і яка винна у втраті Криму, державний зрадник, утікач, злочинець, людина з банди Януковича, представник злочинної влади* тощо. Незважаючи на те, що в тексті немає безпосередньої фактичної інформації про злочини А. Портнова, у свідомості адресатів інформації сформована думка про нього як про злочинця і зрадника України. Отже, інтерпретація 2, за матеріалами експертизи Б. Ажнюка, виявилася найбільш поширеною у свідомості українців.

Уважаємо за потрібне наголосити на тому, що лінгвістичний аналіз не може надати відповіді про достовірність проголошених у тексті фактів, тому взагалі не можна говорити про відповідність вербальної інформації, яка міститься у тексті й дійсності. Перевірка істинності інформації в компетенцію лінгвістичної експертизи не входить. Ми констатуємо наявність імпліцитної негативної інформації особисто про А. Портнова, що було з'ясовано в результаті проведення експерименту, тобто опитування громадян, які є адресатом інформації. Завдяки прийомам мовленнєвого впливу у свідомості українців сформована думка про протиправні дії А. Портнова. Звичайно, ця інформація підлягає верифікації.

Під час засідання суду інформацію про протиправні дії А. Портнова було спростовано. Виправдовуючи поширення фейкової інформації, представники БПП у суді внесли офіційні заперечення про те, що вони «не Портнова мали на увазі і не про нього говорили». Для цього, як нам уже відомо, представники БПП принесли в суд лінгвістичну експертизу, яка встановила, що сло-

ва про Портнова потрібно розуміти в «аксіологічному контексті з урахуванням комунікативної мети та комунікативних очікувань автора з урахуванням широкого контексту сучасного політичного дискурсу і паралінгвістичних факторів» [11]. Проте ми вважаємо, що процедура перевірки висловлювань про відповідність учинків до цінностей не належить лінгвістичній науці, адже в межі компетенції лінгвіста не входить аналіз цінностей, які склалися в конкретному суспільстві або культурі. Таким чином, поширена фракцією БПП негативна інформація, достовірність якої не було доведено в судовому засіданні, є такою, що порочить особу позивача, оскільки принижує його гідність, честь і ділову репутацію в громадській думці та завдає йому моральної шкоди.

Зауважимо, що високопосадовці, їхня діяльність та повсякденне життя перебувають під пильною увагою, наглядом суспільства, громадськості та ЗМІ. Наслідком цього є численні репортажі, статті, відеоролики, які містять критичну оцінку діяльності та особистого життя. Проте не слід забувати, що частиною 4 ст. 296 ЦК України [7] встановлено, що ім'я фізичної особи, яка затримана, підозрюється чи звинувачується у вчиненні злочину, або особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, може бути використане (обнародоване) лише в разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо неї або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення та в інших випадках, передбачених законом.

Література:

1. Ажнюк Л.В. Лінгвістична експертиза як юридичний інструмент. Магістерум. Вип. 66: мовознавчі студії. Київ, 2017. С. 8–15.
2. Баранов А.Н. Лингвистическая экспертиза текста: теоретические основания и практика : учеб. пособие. 6-е изд., стер. Москва: ФЛИНТА, 2018. 592 с.
3. Бринев К.И. Теоретическая лингвистика и судебная лингвистическая экспертиза : монография; под. редакцией Н.Д. Голева. Барнаул: АлтГПА, 2009. 252 с.
4. Голев Н.Д. Об объективности и легитимности источников лингвистической экспертизы. Юрислингвистика: Проблемы юрислингвистической экспертизы : Межвузовский сборник научных трудов / Под ред. Н.Д. Голева. Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2002. С. 14–29.
5. ПЛЕНУМ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ. ПОСТАНОВА від 27 лютого 2009 року N 1 Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/Vs090016?an=45&ed=2009_02_27
6. Юрислінгвістика: словник термінів і понять / Уклад.: Л.І. Шевченко, Д.В. Дергач, Д.Ю. Сизонов, І.В. Шматко / За ред. докт. філол. н., проф. Л.І. Шевченко. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2015. 992 с.
7. ЦИВІЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 40–44, ст. 356) Документ 435-IV, чинний, поточна редакція. Редакція від 04.11.2018, підстава – 2581-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
8. ЦИВІЛЬНИЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
9. URL: https://zib.com.ua/files/ekspertyza_bpp_portnov.pdf
10. URL: <https://ukranews.com/ua/news/622181-sud-zobov-yazav-bpp-sprostuvaty-fejkovu-informatsiyu-shho-portnov-pidozryuyetsya-u>
11. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-polytics/2429188-spravu-na-portnova-zavela-prokuratura-sbu-bude-ii-lise-rozsliduvati.html>
12. URL: <http://portnov.com.ua/wp-content/uploads/2018/03/Skan-pozovu-Ukrinform-SBU-29.03.2018.pdf>

Яроцкая Г. С. Методологические аспекты лингвистической экспертизы в делах о защите чести, достоинства и деловой репутации

Аннотация. Статья посвящена анализу лингвистической экспертизы в деле о защите чести, достоинства и деловой репутации. Практика лингвистических экспертиз свидетельствует, что в конфликтных текстах оценочная и фактологическая информация во многих случаях тесно переплетаются. Негативная информация может быть как эксплицитной, так и скрытой, присутствующей в коннотациях. При этом фактологические сегменты информации остаются аксиологически нейтральными. Несмотря на отсутствие формально-грамматических признаков оскорбления и посягательства на честь, достоинство и деловую репутацию в спорных текстах, в тексте могут быть выявлены с помощью экспериментальных методик не менее существенные прагмасемантические факторы речевого акта оскорбления.

Ключевые слова: лингвистическая экспертиза, речевой акт оскорбления, методика проведения лингвистической экспертизы, имплицитная информация.

Iarotska G. Methodological Aspects of Forensic Linguistic Expertise in the Legal Claim of Honor, Dignity, and Business Reputation Protection

Summary. The article features the analysis of forensic linguistic expertise in the cases about the protection of honor, dignity, and business reputation. The practice of forensic linguistic expertise indicates that in conflict texts evaluative and factual information is closely intertwined in most cases. Negative information can be both explicit and hidden presented in connotations. Meanwhile, factual segments of information remain axiologically neutral. Despite the absence of formal and grammatical features of insult and infringement of honor, dignity, and business reputation in controversial texts, equally important pragmasemantic factors of the verbal act of insult can be identified in the text using experimental methods.

Key words: linguistic expertise, verbal act of insult, methods of linguistic expertise, implicit information.